

Historieglimt 133

Noregs Lærerhøgskule på Lade

Norges lærerhøgskole i Trondhjem (NLHT) ble høytidelig åpnet på Lade gård 2. oktober 1922. Den representerte en ny type utdanning i Norge. Den var landets første institusjon for videre utdanning av lærere. Utdanning av lærere har en flere hundre års historie i Norge. Lenge var prestene ansvarlige for å gi lærerne de mest nødtørftige kunnskaper. Skoleloven av 1827 bestemte at hvert bispedømme skulle få sitt seminarium for å utdanne lærere. Det første, Asker seminar, kom i 1834. Klæbu og Stord ble åpnet i 1839. Et lite seminar i Molde kom året før. I generasjoner fikk norske lærere sin 2-årige utdanning ved seminarene. På 1900-tallet, særlig fra 1916, pågikk en drøfting av utdanningen av lærere. Det utløste også en lang debatt om karakteren av videre utdanning. Det var tre alternativer: a. Utdanning ved Universitetet, b. Lærerkurs, c. Selvstendig offentlig lærerhøgskole. På Bondi i Asker drev Torstein Høverstad en privat lærerhøgskole i 1920-1921. Den ble nektet fortsatt statsstøtte da Stortinget vedtok å opprette en selvstendig høgskole enten i Bergen eller i Trondhjem. Valgt ble Trondhjem.

NLHT ble på Lade gård fra 1922 til 1960 da den fikk sin nye bygning på Rosenborg. Da hadde det gått 38 år, men det må trekkes fra årene 1940-1946 da den var stengt på grunn av krigen. Sosialskolene overtok i 1960 lokalene på Lade gård. Her skal vi konsentrere oss om perioden 1922-1960 på Lade. Da skolen startet og i mange år fremover ble driften preget av at landet hadde store økonomiske problemer. Bevilgningene til skolens drift og særlig til stipend for studentene ble satt ned allerede i 1923. Selve starten var preget av trange tider. Lokalene som var stilt til rådighet av Trondhjem kommune gratis for ti år, var 111 år gamle og slett ikke særlig egnet eller i topp stand for slik virksomhet. Det ble bevilget midler til tre lærerstillinger i fagene historie, norsk og pedagogikk. Det var de vel kvalifiserte Søren Nordeide, Ragnvald Iversen og Arne Bergsgård. Nordeide som var rektor fra 1922 til 1936, var professor i pedagogikk. Han sluttet på grunn av svak helse i 1937. Iversen var professor i norsk fra 1922 til 1952. Han var rektor noen måneder i 1936. Bergsgård var dosent i historie fra 1922 og professor fra 1935. Han var rektor 1936-1953. Tross mange forsøk på å styrke lærerstaben, lyktes det ikke. Først i 1938 kom en stipendiat i pedagogikk, Åse Gruda Skard. Ved siden av de faste lærerne ble undervisningen gitt av timelærere fra NTH og Museet. Det var fremragende fagfolk så som Olaf Devik, Ralph Tambs Lyche, Carl Riiber, Ove Arbo Høeg, Sem Sæland, Bjørn Trumpy, Olav Gjærevoll, Carl Dons, Erling Siversten, Arne Fjellbu og Tord Godal. De to sistnevnte kom fra Den norske kirke.

NLHT var en liten institusjon. Ikke bare var lærerne få. Det var også studentene eller elevene. Ved det første opptaket i 1922 fikk 60 av de 91 søkerne plass. Seksti elever var det lokalene hadde plass til. Søkningsen og opptaket var i

de følgende år på nesten samme nivå. Annerledes ble det senere. Søkertallet sank og elevtallet sank. I studieåret 1936/37 var det 46 søkere og 31 som fullførte. I 1937/38 søkte 34 og 31 fullførte, mens året etter bare hadde 26 søkere og 24 som fullførte årskurset. Først i 1939 kom bevilgningen til NLHT opp i samme beløp som i 1922. Det var samme beløp i kroner, men i mellomtiden hadde kroneverdien sunket. Det forteller mye om de trange kårerne på Lade. En av grunnene til fallende søkertall var at stipendiene til elevene svant nesten helt inn.

Den 9. april 1940 kom krigen og stengning av NLHT. Først seks år etter kunne skolen igjen åpne sine dører, høsten 1946. Da var det bra med søkere og elever, men viktigst var at nå hadde stemningen snudd litt både hos lærerne og i skoleverdenen. Det ble behov for utdanning av lærere i flere skoleslag som så hen til NLHT. Både framhaldsskolen, folkehøgskolen og middelskolen trengte hjelp til å få bedre lærere. Noen tall fra studentveksten forteller at det var i ferd med å bli en ny situasjon. I studieåret 1957/58 var tallet 70, i 1959/60 var det 102 og i innflyttingsåret på Rosenborg var det steget til 319. Lærerne var også blitt flere. Det begynte med at pionerene takket av. Iversen sluttet i 1952 og Bergsgård i 1954. I 1946 ble Sigurd Nørstebø dosent i pedagogikk. Samme år fikk engelsk en dosent, Ingvald Raknem. I 1949 ble Martin Strømnes som lektor i pedagogikk. I 1955 ble dr. Hans Midtbøe dosent i norsk litteratur. I 1953 ble Olav Næs professor i norsk og i 1956 ble Magne Skodvin professor i historie. Sverre Sletvold ble dosent i pedagogikk i 1957. Dermed var en stor ny stab på plass til å føre tradisjonene ved NLHT videre inn i en ny tid.

Det nye anlegget på Rosenborg ble høytidelig innvidd av kong Olav V den 17. september 1960. Da uttalte rektor Næs at skolen hadde fått nok rom for overskuelig fremtid. Det ble en sannhet med modifikasjoner. Store endringer skulle komme. I 1968 ble Lærerhøgskolen en del av det nye Universitetet i Trondheim (UNIT). I 1974 ble navnet endret til Den allmennvitenskapelige høgskolen (AVH). AVH hadde i mange år på 1970- og 80-tallet flere enheter i kommunens industribygg på Lade ved Ladebekken. Norges lærerhøgskole og AVH utviklet fullstendig universitetsutdanning med grunnfag, mellomfag og hovedfag i en rekke fag. Med nytt bygg, veldig tilstrømming av studenter og mange nye lærere var AVH en helt annen institusjon enn NLHT på Lade. AVH gikk opp i Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) i 1997.

Ser vi tilbake til skolen på Lade fra 1922 så var dens oppgave i all hovedsak å gi inspirasjon og fornyede kunnskaper, særlig til erfarne lærere. Oppgaven var likevel ikke helt klar. Den store debatten om lærerhøgskolen der det ble lansert tanker om Universitets Lærerhøgskole eller Norges Pedagogiske Høgskole, viser en vakling mellom å legge hovedvekten på nye eksakte kunnskaper eller å legge vekten på pedagogikk, det vil si ferdigheten til å formidle kunnskaper. Dette er et stadig uløst problem. Mange har drømt om å utforme skolen slik at den skulle skape mennesker som kunne skape et nytt og bedre samfunn. Det forblir nok en drøm.